

Aleksandras Čyras

Lietuvos mokslininkas, inžinierius statybininkas, habilituotas technologijos mokslų daktaras, profesorius. Gimė 1927-03-15 Merkinėje. Mirė 2001-09-29, palaidotas Antakalnio kapinėse, Vilniuje.

1939–1940 m. mokėsi Kauno jėzuitų gimnazijoje, 1940–1945 m. – Merkinės gimnazijoje. 1945–1958 m. gyveno Kaune. 1945–1950 m. studijavo statybos inžineriją Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Statybos fakultete. 1948–1950 m. dirbo VDU Statybos fakulteto Hidrologijos ir hidraulikos katedros vyresniuoju laborantu, vėliau – Statybinės mechanikos katedros laborantu. 1950 m. gavo pramonės ir civilinės statybos inžinieriaus diplomą su pagyrimu. 1950–1954 m. buvo Kauno politechnikos instituto (KPI; dabar Kauno technologijos universitetas) Statybinės mechanikos katedros aspirantas. 1954 m. A. Čyrai suteiktas technikos mokslų kandidato laipsnis. 1954–1955 m. buvo KPI Statybinės mechanikos vyresnysis dėstytojas. Skaitė medžiagų atsparumo, statybinės mechanikos, pastatų pastovumo ir mechanikos kursus. Ėjo antraeiles pareigas Žemės ūkio akademijoje. 1955 m. paskirtas Statybinės mechanikos katedros docentu. 1958–2001 m. gyveno ir dirbo Vilniuje. 1958–1969 m. dirbo KPI Vilniaus skyriuje. 1966 m. A. Čyrai buvo suteiktas technikos mokslų daktaro laipsnis, 1967 m. suteiktas profesoriaus vardas. 1969–1990 m. dirbo Vilniaus inžineriniame statybos institute (VISI; dabar Vilniaus Gedimino technikos universitetas).

1980 m. A. Čyras išrinktas LTSR Mokslų akademijos nariu korespondentu, o nuo 1985 m. – tikroju nariu. A. Čyras buvo Lenkijos teorinės ir taikomosios mechanikos draugijos ir Rusijos

nacionalinio teorinės ir taikomosios mechanikos komiteto užsienio narys, Veimaro aukštosios architektūros ir statybos mokyklos garbės daktaras (nuo 1985 m.)

A. Čyras subūrė 43 statybos mechanikos mokslininkų mokyklą. Jo dėka buvo sukurta deformuojamų konstrukcinių sistemų optimizacijos teorija, paremta matematinio programavimu ir susisteminti bendrusius matematinius optimizacijos uždavinių modelius.

A. Čyras – daugelio mokslinių darbų, monografijų, vadovėlių autorius. Jo monografijos anglų kalba yra išleistos Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje ir Lenkijoje. Parašė monografijas: „Tiesinio programavimo metodai tamprioms plastinėms sistemoms skaičiuoti“ (1969, rusų kalba), „Optimizacijos teorija kietojo deformuojamojo kūno ribinėje analizėje“ (1971, rusų kalba), „Tamprių plastinių sistemų analizės ir optimizacijos matematiniai modeliai“ (1982, rusų kalba; 1983, anglų kalba). Paskelbė daugiau kaip 180 straipsnių apie disipatyviųjų konstrukcijų mechaniką, plastiškumo teoriją, matematinį programavimą ir optimizavimą. Išleido vadovėlius: „Statybinė mechanika: teorija ir algoritmai“ (1989, rusų kalba), „Statybinė mechanika“ (1990).

A. Čyras buvo tarptautinių mechanikos srities žurnalų „Mechanics Research Communications“ (JAV), „Taikomoji mechanika“ (Ukraina), „Statybinė mechanika ir konstrukcijų skaičiavimas“ (Rusija), „Mechanika“, „Statyba“ (Lietuva) redakcinių kolegijų narys. Su inžinieriumi statybininku A. Čižu įsteigė žurnalą „Lietuvos mechanikos rinkinys“. Nuo 1974 m. buvo kviečiamas skaityti paskaitas Romos, Milano universitetuose, Tarptautiniame mechanikos centre Udinėje (Italija).

1963 m. suteiktas LTSR nusipelnusio statybininko vardas, 1976 m. profesoriui įteikta LTSR valstybinė premija, 1979 m. suteiktas LTSR nusipelnusio mokslo veikėjo vardas, 1993 m. akademikui įteikta Lietuvos mokslo premija, 1996 m. už nuopelnus Lietuvai apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu. Tais pačiais metais akademikui suteiktas VGTU garbės nario vardas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

Kačianauskas, R. Akademiką A. Čyrą prisimenant. Akademija ir akademikai atsiminimuose. Vilnius, 2013, p. 351–359.
Visuotinė lietuvių enciklopedija, www.vle.lt
Nuotrauka iš Visuotinės lietuvių enciklopedijos.